

היבטים לשוניים ויקהל פקודי פג

דקדוקי קריאה ויקהל-פקודי החודש והפטרותו

יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשות תרומה ותצוה (כמו תוספת וי"ו החיבור).

ב תַּעֲשֶׂה: העמדה קלה בתי"ו תדגיש את הצירי שלא יישמע כמו פתח

ה יְבִיאָהּ: קריאת הה"א בקמץ

ז מֵאֲדָמִים: האל"ף בקמץ קטן

ברשימת כלי המשכן יש לשים לב להפרדה בין תיבות המסתיימות ומתחילות בוא"ו, כגון אֶת-עַמְדָיו

וְאֶת-אֲדָנָיו.

התיבה 'את' תנוקד בצירי אם היא מוטעמת, ובסגול כאשר היא מוקפת למילה שלאחריה.

כ וַיִּצְאֵוּ: הטעמה משנית על ידי מרכא ביו"ד

לה יד תְּרוֹמַת כֶּסֶף: טעם נסוג אחור לרי"ש

לה לב וְלַחֶשֶׁב מַחְשָׁבַת: החי"ת הראשונה בשווא נח והשנייה בחטף פתח

לה כה חֲכָמַת-לֵב: החי"ת בפתח ולא בקמץ קטן כי הוא שם התואר ולא שם העצם. בפסוק לה חֲכָמַת-

לֵב החי"ת בקמץ קטן והמחליף ביניהם משנה משמעות

לה לא וַיִּמְלֵא אֹתוֹ: להיזהר מהפסוק המקביל בכי-תשא (לא ג): וַאֲמִלֵא

לה לה חֲכָמַת-לֵב: חי"ת בקמץ חטוף ולא בפתח

לה ל עליית שני

לו ב לְקַרְבָּה: הקו"ף בקמץ קטן והרי"ש בשווא נח על אף שהבי"ת אחריה רפה

לו ד אִישׁ-אִישׁ מִמְּלֵאכֹתָו: במקף מרכא טפחא, לא במרכא תביר טיפחא כפי שמופיע בחלק מהדפוסים

לו ו אֶל-יַעֲשֹׂוּ-עוֹד: העמדה קלה ביו"ד מפני הגעיה שם

לו ח שֵׁשׁ מְשֹׁרֵר: בשתי המילים חמש אותיות שיניות, צריך להיזהר שהזי"ן לא תיבלע

פס' ט-טז: כאשר המילה 'אחת' מוטעמת באחד המפסיקים העיקריים, סו"פ, אתנח, זקף או סגול אַחַת,

בשאר המקרים אַחַת חוץ מפס' טז מְדָה אַחַת

לו יא לְלֹאֲת: געיה תחת הלמ"ד הראשונה והלמ"ד אחריה בשווא נע

לו יד לְאֵהָל: הלמ"ד בשווא נע ולא בקמץ

לו כ עליית חמישי

לו כז וְלִירְבָּתִי: געיה תחת הוא"ו והלמ"ד בשווא נח¹ לשים לב כאן הכ"ף דגושה. בפסוק הבא היא רפויה

לו כח לְמַקְצָעַת: הצד"י בשווא נח. בִּירְבָּתִים: כאן הכ"ף רפויה. עם זאת הרי"ש בשווא נח

לו לד אֶת-הַבְּרִיחַ: הבי"ת בשווא, לא בקמץ (כפי ששגור בפי רבים)²

לו ז וַיִּצָּק לוֹ: אין הטעם מונח נסוג אחור ליר"ד והצד"י רפויה

¹ הובהר כבר שיש געיות הבאות בהברה סגורה.

² לא להחליף עם לְוִיִּתָּן נְחֹשׁ בְּרִחַ (ישע' כז א)!!

לז ט סְכָכִים: הכ"ף הראשונה בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהספרים

לז טז הַקְשׁוֹת: ש"ן שמאלית

לז יז עליית שלישי

לח א עליית רביעי

וְחַמֶּשׁ-אֲמוֹת: העמדה קלה בחי"ת מפני הגעיה שם

לח ד כְּרַכְבּוֹ: הבי"ת אינה רפה אלא מודגשת בדגש חזק!

לח ה בְּאַרְבַּע הַקְצוֹת: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע לשון זכר 'בארבעה'

לח ח בְּמִרְאֵת: הבי"ת בשוא והמ"ם אחריה רפויה³

לח כ וְכַל-הֵיחָדָת: הי"ד בשווא נח. וְלַחֲצָר: העמדה קלה בלמ"ד להבחין בין מיודע (מנוקד בסגול)

לבין לא מיודע (מנוקד בשווא)⁴

יד יַעֲשֶׂה: העמדה קלה ביו"ד מפני הגעיה שם

יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשות תרומה ותצוה (כמו תוספת וי"ו החיבור).

לח כא אֵלֶּה פְּקוּדֵי: אף על פי ששם הפרשה: פקודי, יש לזכור שכאן הפ"א רפויה. עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּם: אין

געיא בה"א, גם אם בחלק מהחומשים מוסיפים געיא, השוא בלמ"ד נח

לט ב עליית חמישי

לט ד עָשׂוּ-לֹ: העמדה קלה בעי"ן מפני הגעיה שם

לט י וַיִּמְלֹאוּ-בּוֹ: הלמ"ד ללא דגש בשווא נח⁵ ואין להבליע את האל"ף שלאחריה, לא: וַיִּמְלֹאוּ. טוֹרֵי

אַבְנֵי: טעם נסוג אחור לטי"ת. פְּטָדָה: הטי"ת בשווא נח והדל"ת רפויה⁶

לט יא וַיִּהְיֶה: הי"ד בקמץ⁷

לט יג וַיִּשְׁפָּה: הי"ד בקמץ רחב הפ"א בצירי לא בסגול ללא דגש,

ככלל, יש להיזהר בכל אותם מקומות בהם המקראות דומים זה לזה בין תרומה-תצווה לבין ויקה-פקודי. אחד מהם הוא:

לט טו שְׂרֵשֶׁת: שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלַת אצלנו, לעומת שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלַת שבפרשת תצווה

לט כב עליית שישי

אֶת-צֵיץ נֶזֶר-הַקֹּדֶשׁ: הנר"ן בצירי ולא בסגול

לט לד הַמְאָדְמִים: אין געיא בה"א, ואין ספק שהמ"ם בשווא נח

לט מג וַיִּבְרָךְ: במלעיל, אין כאן נסוג אחור אלא, כל 'ויברך' שבמקרא במלעיל⁸

מ א עליית שביעי

³ הקורא בפתח ודגש עלול להחליף משמעות (המראות של הנשים הצובאות, ולא שהמראות עצמן צובאות!).

⁴ לו הייתה הלמ"ד בשוא הו"ו לפני היתה בקיבוץ: וְלֹ

⁵ אין בכוח המתיגה (מקל, דרבן) לעשות את השווא נע.

⁶ אין להניע את השווא על מנת להקל על ההגייה.

⁷ ברוב הספרים הה"א בחטף פתח, בתורה קדומה, על פי כן התיגאן, בחטף קמץ. אבל נוסחאותינו המסתמכות על כתר ארם צובא – עיקר: וַיִּהְיֶה:

⁸ גם בצורת הפסק מוחלטת בזקף גדול הוא מלעיל והר"ש בסגול: וַיִּבְרָךְ כן הוא בחנוכת הבית ע"י שלמה מלכים א ח יד/נה

מ ד **וְהֵעֲלִיתָ**: העמדה קלה בה"א מפני הגעיה ובמלרע, הלמ"ד בצירי⁹

מ ט **וְהָיָה קִדְשׁ**: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

מ טו **מִשְׁחַתֶּם**: המ"ם בקמץ קטן

מ כט **פֶּתַח מִשְׁכַּן אֶהְלֶם-מוֹעֵד**: טעם טפחא בתיבת פֶּתַח

מ ל **לְרַחֲצָה**: הרי"ש בקמץ קטן והחי"ת כמובן בשוא נח

מ לב **וּבְקִרְבָּתְךָ**: ביל"ת ראשונה בשווא נח והקו"ף בקמץ קטן. **יִרְחֲצוּ**: הטעם בחיל"ת ומנוקד קמץ יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשות תרומה ותצוה (כמו תוספת וי"ו החיבור).

פרשת החודש

יב ג **בְּעֶשֶׂר**: העמדה קלה בביל"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע. **וַיִּקְחוּ**: וא"ו החיבור בשווא נע, לשון עתיד

יב ז **וַנִּתְּנוּ**: מרכא בנו"ן כטעם משנה. **הַבְּתִים**: דגש בת"ו¹⁰ (אחד מן היוצאים מן הכלל), יש להטעים מעט את הביל"ת בגלל המונח על אף האי נוחות שבדבר

יב יא **וְכָכָה**: הטעם בכ"ף הראשונה מלעיל. כדי למנוע טעות סומנה זרקא בכמה חומשים גם בכ"ף

יב יד **תִּחְגְּהוּ**: החיל"ת בקמץ חטוף (קטן)

יב טו **מִיִּשְׂרָאֵל**: היר"ד בחירק ודגש חזק, אין לקרוא מיאישדאל

יב טז **לֹא-יַעֲשֶׂה ... יֹאכַל**: היר"ד בצירי וגעיה אחריו המורה על העמדה שלא יישמע 'יעשה' וישנה משמעות

הפטרות החודש, יחזקאל מה טז – מו יט:

מה יז **וְהִנֵּסְךָ** נו"ן בצירי ומוטעמת. **וּבְחֻדְשֵׁי**: העמדה קלה בביל"ת להבחין בין מיודע בסגול ללא מיודע בשווא וכן הוא בהמשך מו ג

מה כא **חָג**: החיל"ת בקמץ **שְׁבַעֲוֹת**: השי"ן בשווא ולא בקמץ

מו ח **וּבְבוֹא**: ביל"ת ראשונה בשווא נח על אף הקושי וכן הוא בפס' ט

מו ט **נִכְחֹ**: הכ"ף בשווא נח על אף הקושי

מו י **וּבְצִאֲתֶם יִצְאוּ**: בכל הדפוסים וכתבי היד הידועים הגירסא **וּבְצִאֲתֶם**, ובכללם, כתר ארם צובה¹¹

מו יב **וּפֶתַח לוֹ**: טעם נסוג אחור לפ"א

מו יז **וְהִיְתָה לוֹ**: טעם נסוג אחור לה"א, עם זאת השוא ביר"ד נע, ודגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק.

וְשָׁבַת: הביל"ת רפה, פועל לשבות בלשון עבר

ראשון של ויקרא

א ה שני במנחת שבת

א י שלישי במנחת שבת

וְאִם-מִן-הַצֹּאֵן: יש להקפיד על הפרדת התיבות

⁹ במקומות אחרים במקרא הלמ"ד בחירק

¹⁰ ברור שהדגש בת"ו אינו סוגר את ההברה במילה בְּתִים, כי הקמץ כאן הוא רחב! ואכמ"ל.

¹¹ לפי תורה קדומה צריך להיות 'ובדרכם יצאו' על פי כתבי יד תימניים.

זרע שמשון. **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה**. וברש"י הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת. ויש להבין דמדוע הוצרך הכתוב למעט דבר זה, דמדוע נימא שידחה מלאכת המשכן את השבת. ונראה שאכן לא בא המיעוט לומר שלא יבנו את המשכן בשבת, דזה דבר פשוט, שהרי לא הוקם המשכן מיד עם גמר עשייתו, אלא השלימו את עשייתו בכ"ה בכסלו, ולא בנו אותו עד ר"ח ניסן, ואם כן בודאי לא היה צורך כלל לבנות אותו בשבת. אלא ודאי שבא הכתוב להזהיר על העתיד שאם יתקלקל המשכן או המזבח בשבת שלא יתקנו בשבת, ולולי המיעוט בפסוק היינו אומרים שהיות ועבודה דוחה שבת, א"כ ה"ה מכשירי הקרבן המזבח וכדומה ג"כ ידחו שבת, שהרי גם בענין ההיתר של מלאכת אוכל נפש ביום-טוב הוצרך התורה לומר מיעוט מיוחד למעט מכשירי אוכל נפש שאינם דוחים יו"ט, הרי שמסברא חיצונה לולי מיעוט התורה, היינו אומרים שמכשירי הדבר דינם כמו הדבר בעצמו, וממילא תיקון המשכן או המזבח אף שהיו רק כמכשירי הקרבן דינם כקרבן עצמו וידחו את השבת, כמו שהקרבן דוחה שבת, לכך הוצרך התורה לצוות על השבת קודם ציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת.

לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם. הנה בנוגע ההולך במדבר וטעה בחשבון הימים ואינו יודע איזה יום הוא שבת, כתב הרמב"ם (פ"ב שבת הכ"ב) וז"ל, מי שהלך במדבר ולא ידע מתי הוא יום שבת, מונה מיום שטעה ששה, ומקדש שביעי, ומברך בו ברכת היום ומבדיל במוצאי שבת, ובכל יום ויום ואפילו ביום זה שהוא מקדש ומבדיל בו, מותר לו לעשות כדי פרנסתו בלבד כדי שלא ימות, ואסור לו לעשות יותר, שכל יום ויום ספק שבת. עכ"ל. ויש לרמוז הלכה זו בפסוק זה "לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם", היינו לא תעשו מלאכה והבערה דוקא כשאתה ב"מושבותיכם" והיינו ביישוב, אבל אם אתה טועה¹² במדבר, אז תצטרך להבעיר כדי פרנסתך. וכן מרומז בפסוק "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ, וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת... לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה" (שמות כ, ח-ט), ד"אם בששת ימים תעבוד ותוכל לעשות כלי מלאכתך, ולא כמו ההולך במדבר העושה רק כדי חייו, אז ב"יום השביעי... לא תעשה כל מלאכה, אף שום מלאכה. אך אם בששת ימים אסור לך לעשות כל מלאכה, כי אינך יודע בדיוק מתי שבת, ומותר לך רק כדי חיך, אז ביום השביעי אתה צריך גם לעשות מלאכה כדי שלא תמות, כי פקוח נפש דוחה שבת.

בן לאשרי. **קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לְיוֹ כָּל נְדִיב לְבוֹ וְבִיאָה אֵת תְּרוּמַת יוֹ**. דקדק בתורה אור מפני מה בתחילה אמר 'תְּרוּמָה לְה' ו'אח"כ אמר 'תְּרוּמַת ה''. ויש לומר דהכי פירושו, דבאמת צריך כל אחד לידע שכל עשרו מה' הוא, ומה שנותן לצדקה הוא מאתו יתברך, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה "כִּי מִמֶּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נִתְּנוּ לָךְ" (דברי הימים א כט יד) ועל כן אמר "קחו מאתכם", אותו אדם שחושב שעושרו שלו הוא, והוא נותן משלו, דחושב שלוקחים ממנו צדקה, זה מדריגה קטנה, ואינו 'תְּרוּמַת ה'' רק 'תְּרוּמָה לְה'' דזה נטפל לכוונה האמיתית. אבל מי שיודע אשר "כל נדיב לבו", שכל הנדיבות שלו, הוא רק "בִּיאָה", מה שהוא המביא, אבל עצם העושר אינו שלו, זה עיקר הכוונה, ועל כן נקרא 'תְּרוּמַת ה''.

חיים קופל נר"ו

1) פרשת **ויקהל** עוסקת בהקמת המשכן וכליו. לפני כן מגדירה התורה את שלושה עשר החומרים הדרושים להקמתו. שאותם נתבקשו בני ישראל לתרום.

¹² א"ה. זאת למודעי. בהבאות כאן מלשון מליצי היושר (גדולי ישראל שהבטיחו שיעשו טוב ללומדים בספריהם, זרע שמשון מתוכם) נעשו שינויי עריכה ע"י מערכת 'מליצי יושר'. כאן בספר המקורי לא כתוב 'טועה במדבר' וגם לא 'טועה במדבר' אלא 'במדבר' סתמא **אבל כשאתה במדבר**.

"קחו מאתם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאהו.. זהב וכסף ונחשת. ותכלת וארגמן.. ואבני ששה ואבני מלאים לאפוד ולחשן.

(2) **לכאורה**, הכי הגיוני להתחיל בפריטים **היקרים** ביותר, ואכן התורה פותחת בזהב, כסף ונחושת, וממשיכה בפריטים זולים יותר: "תכלת וארגמן .. וערת אילים מאדמים ועצי שטים".

אבל תמוה, למה אבני שוהם ואבני מלואים, לצורך האפוד והחושן מוזכרים **אחרונים**, הרי הם יקרים אף יותר מהזהב והכסף שמוזכרים ראשונים? (3) **הגמרא** מספרת שאבן "**ישפה**" מהחושן של הכהן-גדול אבדה, חכמים שמעו שאבן כזאת נמצאת אצל **דמא בן נתניה**, והלכו לקנותה ממנו. הם הציעו לו בעבורה שעש מאות אלף דינרי זהב, ויש אומרים **שמונה מאות אלף דינרי זהב**, סכום **ענק**, והמדובר רק על אבן אחת בלבד, מתוך ארבע עשרה. (קידושין דף ל"א.). מדוע אפוא הן מוזכרות רק **בסוף** הרשימה?

שאלה זאת שואל **אוה"ח** הקדוש, עוד בפרשת תרומה (כ"ה-ז). (4) **מתרץ** אוה"ח הקדוש, שאבני השוהם והמילואים, הגיעו ע"י **ענני הכבוד** וכמבואר בגמרא¹³ (מסכת יומא דף ע"ה). כך שבעבורה הם לא טרחו בהבאתם, בעוד **שכלל ישראל** טרחו ועמלו **בהשגת ממונם**, וככל שאדם עמל יותר להשגת ממונו, כך הוא חביב עליו יותר והוא חס עליו. לכן אם הוא תורם ממנו זה מבטא **נדיבות לב** כנדרשו. **א"ה**, ישראל היו עם של עבדים, רכושם היה ביזת מצרים וביזת הים, אין המדובר בתרומות מממון שהושג בזיעת אפיים.

(5) על הפסוק בפרשתנו "**והנשאם הביאו את אבני הששה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן**", **אומר רש"י** על אתר, **שהנשיאים** התעצלו והביאו אחרונים את תרומת **המשכן**, כוונת הנשיאים הייתה אומנם טובה, הם חיכו לראות איזה פריט יחסר להקמת המשכן, ואותו תכננו להביא. אך לאחר **שהתרומה הוגדרה**, היה עליהם להביאה במהירות ובהתלהבות. מי שאוהב את חברו לא עושה השבונות בדרך, אלא ממחר להביא מתוך **נדיבות לב** ואינו חושב על **העדפות שונות**, דבר זה גם **לנשיאים עיכוב** בהבאת התרומה.

(6) בינתיים השלים הציבור את התרומה שנדרשה, שנאמר "**והמלאכה היתה דים לכל המלאכה**". חז"ל קוראים לזה **"עצלות"**, לכן גם נחסרה אות אחת משמם, כתוב "הנשאם" חסר אות "יוד", (ולא הנשיאים)¹⁴.

(7) **הנשיאים** שגו בשני דברים: הם **לא טרחו** להשגת התרומה אותה הביאו, וכן **איחרו** בהבאת תרומתם. לכן כתבה התורה את תרומתם: אבני השוהם ואבני המילואים (לבגדי כהן גדול) **אחרונים** ברשימה, למרות ערכם הכספי הגבוה.

(8) כך בכל נדבה לדבר מצוה, התורה מצפה מכל אחד שיתרום מתוך **"נדיבות לב"** מה שהשיג בעמלו. אך לא פחות חשוב, שיעשה זאת גם בזריזות, **בהתלהבות**, מבלי לעשות השבונות נוספים, כי התורה מחפשת בתרומה, את **"הלב"** ולא את השווי הכספי. (מתוך "שיחות מוסר" רב חיים שמואלביץ זצ"ל).

לב העברי. אלה פקודי המשכן... אשר פקד על פי משה.

כתוב באור החיים וז"ל אמרו חז"ל (בבלי תענית ח ב), אין הברכה שורה לא בדבר הספור [מלה זו אינה במקור, אור החיים הוסיפה] ולא בדבר המנוי. וכאן אמר "אלה פקודי" לאלה יש מניין ואין הקפדה. עכ"ל. ונראה להוסיף דכאן שרוי ברכה כיון דמנין של הקב"ה נותן ברכה, וכמו שפירש"י ריש פ' שמות "המוציא במספר צבאם" (ישעיהו מ, טו) "דמונה את ישראל בכל שעה. ע"ש

¹³ א"ה. לפי זה אין דבר מיוחד בתרומת הנשיאים, כי כל אחד מישראל יכול להביא אבני חן לרוב. אולי לנשיאים נתגלו אבני-חן מיוחדים יותר.

¹⁴ א"ה. בכתוב התקני צריך לבוא יו"ד אחרי השי"ן ואחרי האל"ף, חכמינו חששו לעיקר את חסרון יו"ד הרבים. השווה התניגס (בראשית א, כא) והדרשה שנאמרה על זה.

וכן כאן דכיון ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה, לכן שרוי ברכה. וזה שאמר הכתוב "אלה פקודי", כלומר כאן צוה הקב"ה מנין, משום "על פי משה".

ר' שלמה עטרי נר"י¹⁵. דבר אחר, אמר רבי יוחנן, כל מלאכת המשכן הביאו ישראל לפני בקרים.

מנין שנאמר "וְהָם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר" [וכפל בלשונו, ללמדך שבשני בקרים הביאוהו], שנתנה ברכה בתרומת המשכן. (מדרש תנחומא ישן, תרומה ג').

המדרש מפרש שהמילים בבוקר בבוקר, פירושו הוא שהיו שני בקרים בלבד עד להשגת כל התרומה למלאכת המשכן, ומשום שניתנה ברכה בתרומה ולכן הספיק לכך זמן מועט. השאלה שמתעוררת היא, אם אכן יש ברכה, למה נצרכו שני בקרים ולא היה די בבוקר אחד? כאן התורה מתארת לנו את המסלול שעובר כל אחד ואחד מאיתנו:

בתחילה יש לאדם התלהבות והתעוררות גדולה בעבודת ה', הוא במרץ, חיות, מלא בעשייה מבורכת ולבסוף חש בסיפוק עצום. שלב זה נרמז במילים "וְהָם הֵבִיאוּ", בטעמי המקרא מעל המילה "וְהָם" יש "תילשא ימין"¹⁶, לרמז עליהם שהם "תלשו" והביאו נדבות בלי לחשוב ולהתלבט הרבה, וה"ימין" מסמל כח ועוצמה, כלומר הם התנדבו בחשק ובהתלהבות.

אך התורה מחדשת שהקדושה לא בנויה רק על התלהבות והתעוררות ראשונית. הצורך בלילה באמצע [בוקר הראשון, לילה והבוקר השני]. מה ענינו של הלילה? הלילה מסמל מצבים של קשיים וחושך בעבודת ה', זאת אומרת היתה לעם ישראל "נפילת מתח" כביכול מהאורות וההתלהבות הראשוניים שהיו להם והם הופתעו לגלות להם, שבעצם הם מתעצלים ולא מעוניינים להביא... ולמה זה קרה? כדי להציל אותם מהגאווה שלא יקחו את כל ההתנדבות הזו לעצמם, וכמו שבאמת מעיד הפסוק "וְהָם הֵבִיאוּ" – הם אחזו¹⁷ שזה הם הביאו ולא הבורא עולם, ולכן היה צריך את ה"לילה" – שיעורר אותם ויגלה להם שלא הם הנותנים, כי עתה הם ראו את "הלילה" שלהם, ההימנעות מלתת.

לפי זה נפלא מאד, שבמילה "וְהָם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה", הטעם (בטעמי המקרא) הוא "תביר", כלומר מלשון שבירה, ששברו את הגאווה שלהם-ואז זכו לבוקר נוסף-הארה מבורא עולם, כי עתה התחברו אליו והכירו שזה ממנו. כך נבנית הקדושה, וזהו הגורם לברכה ששרתה בתרומת המשכן, ובכל דבר ודבר. אם יש "תביר", יש "עוד"...

הרב יוסף אנגל בעל אתון דאורייתא ז"ל. **וְהִבֵּאתָ אֶת הַשְּׁלֹחַן וְעָרַכְתָּ אֶת עֲרֹפוֹ** סידור י"ב לחמים בהיכל כנגד י"ב שבטים – מורה על איחוד ישראל בכח המקדש.

עניין הלחם הפנים דהם י"ב לחמים (ראה ויקרא כד, ה), עניינם לְאַחַד י"ב שבטים שבישראל, כי המקדש הוא מאחד את ישראל, וכמבואר בבאר הגולה למהר"ל ז"ל (ראה נתיבות עולם נתיב השלום פרק ב ד"ה ובפרק) על אומרם ז"ל (נדרים כב). כל הנודר כאילו בנה במה, כי המקדש ואיסור הבמות הוא מאחד את ישראל – מה שיש מקום מיוחד לכולם להשראת השכינה ולהתקרב בו להשם יתברך בקריבת קרבנות, ואם כל אחד ואחד בונה במה לעצמו הוא עניין פירוד – עיין חגיגה (כב.), שלא יהא כל אחד ואחד בונה במה לעצמו כו', היינו שלא יהיו ישראל

¹⁵ המובא כאן לפי הבנתו את שיטת הרב אשר פריינד ז"ל, שאין לאדם לְנַפֵּס לעצמו את הצלחתו בעניינים רוחניים כתפילה בהתלהבות, הצלחה בתלמוד התורה, והסיפוק הבא מהם עלול להטעות.

¹⁶ כך מכונה התלישא הגדולה, כי היא באה על האות הראשונה של המלה (ובכתבי היד היא עיגול מעל האות; כאשר היא בראש המלה היא גדולה, וכאשר היא בסופה – קטנה. בדפוס הוסיפו נטייה שמאלה – תלישא גדולה, ואם לצד ימין – קטנה). כאן הוא דורש משמות הטעמים. ברור שפיסוק הטעמים הוא מטעמים תחביריים גם מוסיקליים, ועד כמה נכון ונכון לדרוש משמותם נדון אצלנו בשנים הראשונות בטעם קְטַנְתִּי בתחילת פרשת וישלח.

¹⁷ ביטוי מתורגם מאידיש שנכנס לשימוש כללי, עדיף הם חשבו, או הם סברו וכד'. יש כאן ביטויים נוספים מלשון הדיבור שאינם תקינים.

מפורדים זה מזה. ועל כן הנודר, אשר התורה גם כן מאחדת את ישראל – מה שיש לכולם 'תִּזְרָח אֶחָת' (במדבר ט, טז מופיע במקומות נוספים אבל כוונת הרב ז"ל על מקרא זה) וזה שהוא נודר ואוסר מה שלא אסרתו תורה ועושה לו תורה לעצמו, הרי זה שהוא מפריד עצמו מן הכלל, ועל כן נחשב כאילו בנה במה, עיין שם, ומבואר דהמקדש הוא מאחד את ישראל. ולכן בשביל שנאת חנם – פירוד ישראל זה מזה – חרב בית המקדש (יומא ט:), ודו"ק.

ועל כן היו י"ב לחמים נגד י"ב שבטים מונחים תמיד בהיכלה – פנימיות המקדש – לְחֶם פָּנִים לְפָנֵי תְּמִיד (שמות כה, ל'), כדי שיהיו ישראל מאוחדים תמיד בכח המקדש.

ולכן היה סידור הלחם בשבת (ראה ויקרא כד, ח), וזה כדי שיתאחדו ביותר, כי השבת גם כן לו כח איחוד ישראל, כי עניינו האחדות – וכלשון הזוהר (תרומה קלה). רזא דשבתא איהו שבתא דאיתאחדת ברזא דאחד, ובהיותו מיוחס לישראל – כי גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח:), לכן הוא מאחד את ישראל. ועל כן יסדו במנחת שבת – זְמִי כְּעֶמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָא (דברי הימים א, יז, כא)¹⁸, כי השבת מאחדם.

ולכן היו שומטים הקנים שבין לחם ללחם מערב שבת, ומחזירין אותן במוצאי שבת, כמבואר במנחות (צו). במשנה וברש"י (ד"ה שומטין), וזה מפאת כי בשבת ישראל מאוחדים ביותר גם על ידי כח השבת, ועל כן ראוי שלא יהיה אז שום דבר מפסיק בין הלחמים הרומזים לשבטי ישראל, רק יהיו מאוחדים איחוד גמור בלי שום מפסיק בינתיים – ואף לא הקנים, ודו"ק.

הרב גור-אריה צור נר"ו פרשת החדש

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה. (ויב.)
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָכֶם לָכֶם תְּרִי זְמַנִּי לָמוֹה. אָמַר רַבִּי יְצַחְקָה, וּגּוֹ' כִּי חֶלֶק ה' עִמּוֹ (דברים לב, ט).

אֶתְקַשְׁרוּתָא דָּא לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לְשָׂאָר עַמּוּיָן.
(זוה"ק, פרשת בא), ופירושו: שבזה, בחידוש החדש, תהיו מתקשרים ואחוזים בשכינה הקדושה, והתקשרות זו היא לכם, ורק לכם, ולא לאומות העולם. כעין אֹת הַיָּא בִּינֵי וּבִינֵיכֶם (שמות לא, ג).

כאן רמז להם הקב"ה לישראל שמדי חדש בחדשו יהיו ישראל מתקשרים אליו מחדש, בהיותו נגלה עליהם עם חידוש הלבנה. התקשרות שאין לאומות העולם חלק בה. אלא חלק ה' עמו.

ואשר על כן יהיה כל ראש חדש נושא את שמו המיוחד של הקב"ה, ובמשך השנה יהיו י"ב צירופים שונים. ואותו השם הק' השולט באותו חדש ילווה אותם בכל עניניהם. כמובא בהקדמה לתיקוני הזהר.

וכן מובא בשם האר"י הק' לכוון בכל חדש בשם המיוחד לו בחתימת הברכה של מקדש ישראל וראשי חדשים במוסף של ר"ח, נוכח מובא בסידורים לפני תפילת מוסף של ר"ח.

ובהיות ר"ח ניסן יום הקמת המשכן, יום שנטל י' עטרות של שמחה, על כן השם השולט בחדש ניסן יוצא מן הפסוק וְשִׂמְחוּ ה' שָׁמַיִם וְתִגַּל ה' אֶרֶץ¹⁹ (תהלים צו, יא ודברי הימים א טז לאן). והוא שם השם ככתבו. וישתנה מחדש לחדש בסדר שונה. וניקודו לפי הפסוק ממנו יצא. כגון: ה-ה-ה-ה-ה.

ועוד מובא בתיקונים, כל אימת שבצירופים השונים יבואו האותיות י' או ו' לפני האות ה', הרי זה מורה על רחמים. יוצא איפוא שבחדש ניסן כולו של חסד ורחמים, בנוסף על השמחה הרמוזה בפסוק וְשִׂמְחוּ ה' שָׁמַיִם.

¹⁸ זה הנוסח בסידורי אשכנז. הספרדים מעדיפים את המקרא המקביל בשמואל גמי כְּעֶמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָא (בזכג).

¹⁹ מעניין למדיי שבתהלים הוא מהמזמורים המיוחסים למרע"ה, ובדברי-הימים זו שירת אסף. ביום ההוא אָז נָתַן דָּוִד בְּרֵאשׁ לְהַדוֹת לַיְי בְּיַד אֶסָף וְאַחֲיוּ.

ועל דרך הצח, באומרו ראשון הוא לכם לחדשי השנה, ראשון הוא כינוי להקב"ה, וכן חו"א כינוי להקב"ה. ובאומרו לכם לחדשי השנה, יכוון לומר כי מסור חו"א לכם לכווננו בחדשי השנה.

ובאומרו החדש הזה לכם, יכוון הפסוק ל"זה אלי ואנוהו", וכאומר בחדש הזה, הוא חדש ניסן, הקב"ה שהוא זה אלי ואנוהו", הוא כביכול נמסר לכם להתקשר אליו, ובהתקשרות זו אתם מתקשרים אליו בכל חדשי השנה.

וולכן אמרו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל (בבלי ר"ה יא ב ועוד), כי בשמו רמוזים ניסי השם ורחמיו המרובים, ושמחת השמים וגילת הארץ, ואתם כל בני ישראל המקושרים לבוראם, הששים ושמיים בישועתו.

פן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע ונשמר באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45>

מאמרנו מופיע ונשמר באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

מאמרנו מופיע ונשמר באתר גליונות <https://gilyonot.jewishoffice.co.il>

אם אתה מתעניין

בהגטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בגושים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺